

In de eerste groep vertoonden 9 van de 14 bedrijven ook na berekening van het gewaardeerde loon een min of meer hoorlijk overschot, terwijl de overigen een verliescijfer te zien gaven.

In de tweede groep (gemengde bedrijven) werd slechts één bedrijf met een positief resultaat aangetroffen; de zes overige vertoonden grootendeels zeer belangrijke verliescijfers.

Uitkeeringen uit hoofde van het Administratief Bureau der U.V.I.V. voor bevordering van prijsverbetering in de verwarmingsindustrieën en andere „toevallige” baten zijn onder den omzet begrepen. Het vermoeden is gewettigd, dat, indien dit niet het geval ware geweest, het algemeen overzicht nog beduidend slechter zou zijn uitgevallen. Nu spelen de 21 bedrijven als geheel genomen, vrijwel quitte. Het eindresultaat van alle ondernemingen samen vertoont n.l. een winst van f 5.806,— uitkomend op 0.22 % van den gezamenlijken omzet ad. f 2.604.933.—

Van economisch standpunt gezien wekken de verkregen cijfers den indruk, dat de groep der groote middenbedrijven met een omzet van f 100.000,— tot f 200.000,— het beste boert; de verschillen met de kleine middenbedrijven (omzet van ca. f 50.000) zijn echter niet in het oog vallend.

Ten slotte is een hoofdstuk gewijd aan de voor- en na calculatie. Het onderzoek leerde, dat het calculeeren niet steeds op deskundige wijze geschiedt en dat veelal elk verband tussehen voorecalculatie en nacalculatie ontbreekt.

Eveneens werd van den Bond van Nederlandse Handelaren in Brandstoffen en de Vereeniging van Importeurs van Huisbrandkolen een verzoek tot het instellen van een onderzoek ontvangen. Na het advies van de Commissie van Bijstand te hebben ingewonnen, besloot de Raad van Beheer aan dit verzoek te voldoen.

Aan den oproep tot deelneming aan dit onderzoek gaven 90 handelaren in brandstoffen gehoor. Na schifting van het binnengekomen materiaal bleken de gegevens van 49 ondernemingen bruikbaar. Aan het einde van het verslagjaar kon met de verwerking der gegevens een aanvang worden gemaakt.

Meer en meer blijken diverse instanties er prijs op te stellen om door het Instituut te worden voorgelicht bij den opzet en de uitvoering van onderzoekingen op het terrein van het bedrijfsleven; in het verslagjaar werd o.m. aan een viertal publiekrechtelijke lichamen medewerking verleend bij de voorbereiding van dergelijke onderzoeken.

BOEKBESPREKINGEN

Het Nederl. Verbintenissenrecht door Prof. Dr. L. L. Hofmann, 2e deel (uitg. J. B. Wolters', uitg. Mij. N.V., Groningen—Batavia 1936.

Van het Nederlandsch verbintenissenrecht door Prof. Dr. L. C. Hofmann, is thans het 2e deel compleet. Dit deel is gewijd aan „de bijzondere overeenkomsten”. Daaronder worden verstaan die overeenkomsten, welke in het 3e boek van het Burgerlijk Wetboek worden geregeld (art. 1493—1901 Bw.). Met dit werk heeft de schrijver, de behandeling van het zaken- en verbintenissenrecht voltooid en wel in drie deelen n.l.: één deel gewijd aan het zakenrecht, één deel waarin de algemeene leer der verbintenissen wordt behandeld, en ten slotte het deel waarin de bijzondere contracten worden besproken. Wij hebben met genoegen van dit deel kennis genomen. Nu in de laatste tijden onze wetboeken op verschillende plaatsen zijn gewijzigd, doet het weldadig aan, een commentaar ter hand te kunnen nemen, waarin met bedoelde wijzigingen, rekening is gehouden. Zoo wordt bij art. 1576 Bw. de koop en verkoop op afbetaling behandeld, terwijl bij de bespreking van de Maatschap (art.

1655 e.v. Bw.) ook rekening is gehouden met de wet van 2 Juli 1934, tot opheffing van het verschil tussehen handelsdaden en niet-handelsdaden en tussehen kooplieden en niet-kooplieden. Wij leven echter snel, ook op wetgevend gebied. Binnenkort is een werk, hetwelk wij thans bespreken, op sommige punten weer verouderd. Men denke in dit verband b.v. aan de nieuwe wet op de pachtovereenkomst. Deze wet was door de 1e Kamer nog niet aanvaard, zoodat de schrijver bij zijn bespreking van de artt. 1624 e.v. Bw. (blz. 148 e.v.) met de nieuwe wet nog geen rekening kon houden. Van het ontwerp maakt hij ook geen melding.

De schrijver behandelt de stof artikelsgewijs, zonder algemeene inleiding. Hij begint met een bespreking van de artt. 1493, 1494 en 1501 Bw. en zet daarbij uiteen wat wij onder koop en verkoop hebben te verstaan, n.l. een overeenkomst waarbij de eene partij, de verkoper zich verbindt een zaak te leveren aan de wederpartij, den koper, die zich zijnerzijds verbindt hem daarvoor een prijs te betalen. Deze woorden zijn ontleend aan art. 1493 Bw. Nu is de term *leveren* cenigszins dubbelzinnig. Leveren kan beteekenen, feitelijke levering d.w.z. de zaak in de macht stellen van den koper, doch levering kan ook beteekenen: eigendomsoverdracht. Nu doen de artt. 1511 en 1513 Bw. uitsluitend denken aan de *feitelijke* levering. Te recht schrijft de auteur, dat de strekking der koopovereenkomst hierin bestaat, dat den koper door levering, op grond der overeenkomst, eigendom wordt verschafte (bld. 5). Hij is dus van oordeel, dat de verkoper verplicht is tot de juridische levering, hoewel de wet het niet uitdrukkelijk bepaalt. De schrijver neemt aan dat de koopovereenkomst, voltrokken is, zoodra partijen het eens zijn over *zaak* en *prijs*. Dit is niet geheel juist. Meestal neemt men aan, dat het ook noodig is, dat partijen het eens zijn over de bedingen van de koop.

Aan de koopovereenkomst wijdt de schrijver 110 blz. terwijl hij aan de ruil slechts een tweetal bladzijden besteedt. Dit verschil in behandeling, wordt door een tweetal factoren beheerscht: 1°. is de koopovereenkomst veel belangrijker dan de ruil en 2°. zijn tal van bepalingen der koopovereenkomst op „ruil” toepaselijk. Verwondering wekt het cenigszins, dat de auteur bij ruil met geen enkel woord melding maakt van de ruil verkavelingswet van 31 October 1924.

De schrijver behandelt zeer uitvoerig de overeenkomsten tot het verrichten van arbeid en wijdt daaraan 107 bladzijden, terwijl ook de wet van 24 Dec. 1927 op de collectieve arbeidsovereenkomst, de revue passeert. Deze wet is niet in 't B.W. ingelast en waar dr *Hofmann* uitsluitend 't Bw. behandelt, had hij de bespreking van de wet op 't coll. arb. contract achterwege kunnen laten, doch hij acht te recht, dat 't verband tussehen 't coll. arb. contract en de arbeidsovereenkomst, zoo belangrijk is, dat een bespreking van 't coll. contract in zijn boek niet gemist mag worden. De auteur behandelt achtereenvolgens de overige overeenkomsten van 't 3e boek Bw. tot en met de dading.

Hij beperkt zich tot de z.g. „genoemde” contracten, d.w.z. tot die, geregeld in het 3e boek Bw. en behandelt niets van de z.g. „ongenoemde” contracten. Hij blijft daardoor getrouw aan de opzet van zijn werk, n.l. 't leveren van een commentaar op 't 2e gedeelte van 't 3e boek van 't Bw.

Het werk van den auteur voorziet zonder twijfel in een reeds lang gevoelde behoefte. Niet alleen studeerenden, maar ook de mannen van de practijk zullen dit werk met vrucht kunnen raadplegen, in verband ook met de aangehaalde nieuwere jurisprudentie. Het werk is vlot geschreven en laat zich — niet tegenstaande de ietwat drooge stof — gemakkelijk en prettig lezen.

Enige problemen betreffende de arbeidsmarkt der metaalindustrie.

Mededelingen van het Economisch-Technologisch Instituut, gevestigd bij de R.K. Handelshogeschool enz., Kleine Serie No. 8, Tilburg — 1937. Prijs f 0.75.

De vraag, of en in hoeverre er in de toekomst voldoende geschoolde arbeidskrachten ter beschikking van de industrie — en wel speciaal van de metaalindustrie — zullen staan, was voor het bovengenoemde Economisch-Technologisch Instituut aanleiding, een studie te maken van enige factoren, welke deze beschikbaarheid beïnvloeden. Mede waarschijnlijk in verband met het toen ingediende wetsontwerp „ter betere verdeling van de beschikbare arbeid”, stelde het Instituut een onderzoek in, of het vermoeden juist was, dat de jongens, die na het doorlopen der lagere school, of van een nijverheidsschool in het bedrijfsleven werden opgenomen, weer werden ontslagen vóór hun scholing of oefening geheel voltooid was, omdat de bedrijven steeds weer jonge en dus goedkopere krachten wensechten aan te nemen. Zou dit het geval zijn, dan zou de aanvulling van de geschoolde werklieden in de toekomst ernstig gevaar lopen. Wat de ondernemingen, aangesloten bij de Metaalbond (in het algemeen gesproken de grotere bedrijven) betreft, beschikt men dienaangaande over gegevens. Het onderzoek van het Instituut heeft zich echter bovendien uitgestrekt tot de metaalbedrijven, aangesloten bij de R.K. werkgeversvereniging en een aantal bedrijven te Bergen-op-Zoom, Breda, Tilburg, Helmond, Beek en Donk en Venlo. Voorts ging het Instituut na, waar de leerlingen, die de ambachtsscholen in de genoemde plaatsen verlaten, plaatsing vonden. Ten slotte verifieerde het Instituut haar conclusies aan cijfers van de arbeidsbeurzen. Het belangrijke studiemateriaal, dat bij dit onderzoek verkregen werd, werd met de daaruit getrokken conclusies in bovengenoemde mededelingen gepubliceerd.

Het probleem, waarover in dit boekje mededelingen worden gedaan, is van groot belang voor de toekomst van de industrie. Gelukkig blijkt uit de conclusies van het Instituut, evenals uit enquêtes door anderen in andere bedrijfstakken gehouden, dat de toestand minder alarmerend is dan wel gemeend wordt. Dit brengt echter niet mede, dat de verschuivingen in de leeftijds-pyramide der werkende metaalarbeiders niet met grote zorg gevolgd moeten worden. Ook al was het onderzoek ten dele regionaal en beperkt tot één bedrijfstak, toch geven de mededelingen een inzicht in de verhoudingen, die belangstellenden zeker belang zullen inboezemen.

Bij de beoordeling van de enquête naar de plaatsingskans van de ambachtsschoolleerling en vooral naar de doeltreffendheid van het ambachtsonderwijs, zal men het zeer regionale karakter der enquête zeer duidelijk voor ogen moeten houden. Bovendien komt het ons voor, dat de beantwoording der hierover gestelde vragen — in tegenstelling tot die, welke de leeftijds-pyramide betreffen — te subjectief kan geschieden, waaronder de waarde van de resultaten van dit onderzoek althans in het algemeen gezien lijdt. Aan het belang van de hoofdzaken van het onderzoek naar de veranderingen in de leeftijds-pyramide der werkende arbeiders doet dit echter niets af.

W. MAAS GEESTERANUS

SEMAINE DE LA COMPTABILITÉ

Op blz. 150 en 151 van de jaargang 1936 van het Maandblad hebben wij enige critische beschouwingen gewijd aan een boekhoudecongres, dat ter gelegenheid van de Internationale Tentoon-

stelling 1937 te Parijs gehouden zal worden. De data van deze „boekhoudweek” zijn thans uiteindelijk vastgesteld en wel op 13, 14 en 15 September 1937 voor het nationale congres en op 16, 17, 18 en 19 September 1937 voor het internationale congres.

De inschrijfprijs voor het internationale congres bedraagt 100 frs.

Aanmeldingen voor het congres en verzoeken om inlichtingen moeten gericht worden tot den commissaris-generaal *G. Commesnil*, 54 rue de Clichy, Parijs (9e).

De programma's der beide congressen hebben, sedert wij in November 1936 over deze „semaine de la comptabilité” schreven, enige wijzigingen ondergaan.

Het programma van het nationale congres zal thans, naar uit een door ons ontvangen circulaire blijkt, omvatten:

1re section: Technique comptable

Le rôle et la responsabilité de la comptabilité, vis-à-vis des divers organes de l'entreprise (service des ventes, service de la production, service des approvisionnements, service financier, direction).

2e section: Le contrôle budgétaire

- a) aménagements comptables susceptibles de permettre la liaison entre comptabilité et contrôle budgétaire;
- b) prix standards. Transferts de produits, au prix coûtant ou au prix marqué, entre services, succursales d'une même entreprise.

3e section: Le prix de revient du travail comptable

- a) sans l'emploi de machines;
- b) avec l'emploi de machines.

Het programma van het internationale congres blijkt te omvatten:

1re section: Le contrôle comptable

- a) Le contrôle permanent dans les entreprises. Méthodes comptables susceptibles d'être utilisées;
- b) Présentation des bilans dans les entreprises possédant des filiales et des succursales. Bilans „consolidés”.

2e section: La comptabilité appliquée

- a) dans les services publics;
- b) dans les syndicats professionnels (cartels de comptabilité).

3e section: Les méthodes budgétaires

La comptabilité en liaison avec le contrôle budgétaire et les standards. Techniques susceptibles d'être retenues. La comptabilité dite „fonctionnelle”.

**NEDERLANDSCH INSTITUUT VAN
ACCOUNTANTS**

SCHRIFTELIJK EXAMEN

ACCOUNTANCY B

I

WOENSDAG 26 MEI 1937

Beschikbare tijd 3 uur

Bij de N.V. Stoomwasscherij „Ozon” wordt de wasch als regel door eigen chauffeurs met auto's van de wasscherij op vaste dagen bij de cliënten afgehaald.